

РЕГУЛЮВАННЯ НАДАННЯ ПОСЛУГ У СФЕРІ ОСВІТИ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВИМ ІНСТРУМЕНТАРІЄМ

Дерев'яно Богдан Володимирович,
завідувач кафедри господарського та екологічного права
Донецького юридичного інституту МВС України, к.ю.н., доцент

Діяльність із надання послуг у сфері освіти необхідно розглядати комплексно — з позицій цивільного, господарського та адміністративного законодавства. І реформувати цей вид діяльності також необхідно комплексно. А реформувати необхідно, оскільки навчальні заклади (далі — НЗ) різних рівнів мають господарські, організаційні, фінансові та інші проблеми. Так само, змін потребує і сама система МОНмолодьспорт України.

На сьогодні в Україні наявний перехил у бік підготовки фахівців гуманітарної спрямованості за рахунок підготовки недостатньої кількості фахівців з технічних спеціальностей та перехил у бік підготовки фахівців у ВНЗ III та IV рівнів акредитації при недостатній кількості випускників технічних та робітничих спеціальностей. Так, у 2008 році у Великій Британії існувало близько 100 університетів, у Франції — близько 80, в Італії — близько 60, у Польщі — 11, а в Україні — 904, із них 288 готували юристів [1, 11-12].

У науковій літературі слушно піднімаються питання з приводу зайвих витрат державних коштів на безкоштовну підготовку бухгалтерів, менеджерів, юристів, які не знайдуть собі місця роботи за фахом [2, 68].

У зв'язку із зазначеним, а також переходом вітчизняної економіки до жорсткої монетарної політики необхідно якнайшвидше переходити до максимально можливої самоокупності НЗ. Державні і комунальні НЗ повинні максимально використовувати можливості, надані їм постановою КМУ «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися навчальними закладами, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної і комунальної форми власності» від 27 серпня 2010 року № 796.

Приватні НЗ хоча згідно із законодавством у більшості є неприбутковими організаціями, — можуть надавати весь спектр основних та додаткових освітніх

послуг, а також інших послуг, що не суперечать законодавству, ліцензійним умовам та статутним документам НЗ. На нашу думку, питання щодо правового статусу НЗ як некомерційної організації потребує окремих досліджень та коригувань. Ще у ХІХ столітті у Російській імперії існувало дві групи недержавних ВНЗ – неурядові (або суспільні) та приватні. Перші створювалися на «ідейній основі», переслідували виключно просвітницькі цілі і мали статус невідприємницьких установ. Недержавні ВНЗ другої групи – приватні – створювалися як комерційні організації, оскільки повинні були не тільки фінансово забезпечувати свою діяльність, але й давати прибуток власнику у вигляді відсотка на витрачений капітал. Саме у цей час створення суб'єктів господарювання, які не мали на меті брати участь у комерційній діяльності, викликало у цивілістів певні сумніви у «повноцінності» такої конструкції [3, 118]. А на сьогоднішній день така конструкція час від часу викликає запитання у вчених різних правових шкіл. Головне, що усі НЗ можуть надавати оплатні послуги незалежно від того, як будуть зватися отримані грошові кошти.

Під час вирішення питання щодо нової редакції більшості законів про освіту можна пропонувати запровадження обмеження державного замовлення і, як наслідок, фінансування надання освітніх послуг. Держава повинна вкладати в освітню сферу стільки коштів, скільки необхідно для підготовки потрібної, заздалегідь визначеної кількості фахівців із певної спеціальності та освітньо-кваліфікаційного рівня.

Іншими словами, усі НЗ повинні працювати на основі госпрозрахунку. А держава за посередництва передбачених пунктом 2 статті 12 ГК України та іншого господарсько-правового інструментарію повинна ефективніше коригувати кількість та якість послуг, що надаються усіма НЗ. Це тісно пов'язано з програмуванням економіки та соціальної сфери. Тоді на рівні усієї країни буде визначатися кількість фахівців у певній сфері знань. За посередництва державного замовлення НЗ (причому різних форм власності) будуть за державні кошти готувати фахівців певної сфери. Ці випускники будуть працевлаштовані. Інші особи повинні отримувати послуги у сфері освіти

за власні кошти або кошти суб'єктів господарювання, громадських організацій, фондів, грантів тощо.

Норми законодавства про освіту, що визначають названі вище положення, мають будуватися на основі застосування державного замовлення. Крім цього, застосовуючи ліцензування, МОНмолодьспорт України слід видавати ліцензії лише найкращим НЗ, а також спільно з іншими державними і регіональними органами проводити політику на користь підвищення рівня технічної освіти (причому не лише вищої). Можливе проведення соціальної реклами типу «гарний токар або слюсар без вищої освіти заробляє набагато більше, ніж посередній юрист чи економіст із освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр». А це є сьогоднішньою дійсністю. Дотації і субсидії повинні видаватися лише НЗ, які мають результати або перспективи виконання важливих державних програм у сфері освіти. Крім отримання коштів від надання основних освітніх послуг, НЗ повинні на платній основі ефективніше надавати додаткові освітні послуги – послуги бібліотек, спортивних залів, басейнів та майданчиків, комп'ютерних класів тощо; а також інші послуги, які можуть надаватися суб'єктами господарювання у сфері освіти – послуги зі здачі в оренду приміщень та кабінетів, копіювання, харчування, побутового обслуговування, перевезення, медичні послуги та ін. у випадку дотримання умов спеціального законодавства. А поодиноких вдалих прикладів в Україні уже є чимало.

Список використаних джерел:

1. Комаров В. Сучасні аспекти модернізації вищої юридичної освіти / За підсумками круглого столу «Проблеми вищої юридичної освіти в Україні: нові виклики сучасних реалій» (17.11.2008 р., м. Харків) / В. Комаров // Право України. — 2009. — № 1. — С. 9—15.
2. Огаренко Є.А. Удосконалення нормативно-правової бази регулювання сфери вищої освіти в Україні / Є.А. Огаренко // Наше право. — 2009. — № 3. — С. 65—71.
3. Мейер Д.И. Русское гражданское право : в 2 ч. / Д.И. Мейер. — По исп. и доп. 8—му изд. 1902 г. — М. : Статут, 1997. — Ч. 2. — 455 с.